بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

دوای ماوەییەکی زۆر کۆمەڵێك پرسیار هەبوو مێشکمی داگیرکردبوو، وە زۆر بە دوای وەڵامەکانی دەگەڕام و دەمپرسیش لە م و لەو لەم مەلا و لەوەی تر ، بەڵام بۆ هیچ بیان وەڵامێکی زۆر تێر و تەسەلم دەستنەکەوت چونکە زۆرێك لەو پرسیارانەی کە من هەمە مامۆستای ئاینییە کە نازانێت موضوعەکە چییە وشتەکە چییە و ناوەڕۆکی چییەو چۆن ئیش دەکات ؟ ڕاستەوخۆ دەیووت خۆت لێی بپارێزی باشترە ، ئێ منیش ئەوانە ئیشی ڕۆژانەمە.

پرسیارەکان سەردەمیانەن بۆیە وەڵامی سەردەمییانەی دەوێت لەلایەن کەسانی شارەزا لە دین و بوارەکەدا ، دوای مراجعە کردنەوەو و دووپاتکردنەوە

والْحاصل دەستمپێکرد

.....

یەکەم: ڕاپۆرتی ئامادەکراو و ئامادەکردنی ڕاپۆرت بۆ قوتابی تر...

دروستکردنی ڕاپۆرت یەکێکە لەو کارە حەرامانەی کە لە نێو کۆمەڵگەی ئیسلامی و لای خۆشمان زۆر بڵاوە، وە زۆرێك لە خەڵکی بۆ یەکتری درووست دەکەن بە بێ ئەوەی بزانن کە ئەم کارە فێڵ و درۆیە و حەرامە،

وە بەهۆی ئەوەی قوتابی ئەم سەردەمە هەموو ژیانی بووەتە مۆبایل و هیچ لە کۆمپیووتەر نازانێت و لەوانەشە هەر نەیبێت وەدرووستکردنی ڕاپۆرت و سیمینار پێویستی بە شارەزاییەکی مام ناوەند هەیە لە بواری کۆمپیووتەر ، وە قوتابی ئەو تاقەتەی نییە کە بگەڕێ بەدوای زانیاری و ئەو زیرەکیەشی نییە کە وەری بگێرێت بۆ سەر زمانی کوردی چونکە ، هیچ زانیارییەکی زانستی بە زمانی کوردی نییە ئەگەر هەشبێ زۆر کەمە، وە مامۆستاش هیچ قوتابی فێر ناکات و تەنها دەڵێ بۆمی بهێنن و درووستی بکەن، ئەم هۆکارانە و چەندین هۆکار وای کردووە قوتابی کون بە کون شار بەشار بەدوای کەسێك بگەڕێ کە توێژینەوەیەك یان ڕاپۆرتێکی بۆ درووست بکات بە بێ ئەوەی ئەو دەستی لێ بدات و دواتر ناوی بنووسێت و لای مامۆستاش بڵێ مامۆستا ئەوەی درووستکراوی خۆمە و نمرەی خۆی بای ناجح بوون لێ وەربگرێ و خۆی لێ دەربازبکات ، بەم هۆیە ڕۆژ لە دوای ڕۆژ بازاڕی ڕاپۆرت درووستکەرەکان گەرمتر دەبێت تەنانەت وای لێهاتووە ، قوتابی بۆ واجب و ڕاپۆرتی ڕۆژانەش داوای شیکارکردنی لە نووسینگەکانی درووستکردنی ڕاپۆرت دەکات بەبێ گوێدانە حەرامی ئەو کارە ، وە زۆرێك لە نووسینگەکان نازانن کە ئەو کارەی دەیکەن حەرامە ، و هەندێکیشیان دەزانن و ڕازین بەحەرامی کارەکەیان وەك هەر کارێکی تر هاوشێوەی: وێنەگری و کارکردن لە ستۆدیۆی گۆرانی و نادی و ...هتد

وە هەندێ کات قوتابی درووستکردنی ڕاپۆرتەکەی دەسپێرێ بە قوتابییەکی هاوڕێ کە ئەمەش هیچ فەرقی نییە لەگەڵ قۆپیە و بەهەمان شێوە هەر غەشە و حەرامە

کارەکە حەرامە جا بە خۆڕایی بێت یان بە پارە

ئینجا لێرە بەڵگەی سەردەمیانە بە لینکی نێو ماڵپەڕ و ڤیدیۆی نێو یوتیوب و هەموو شتێکمان داناوە هەر نووسینێك نووسرابێ ئاماژە بە سەرچاوەکەی کراوە

پرسیارێك كراوه به ناونیشانی :حكم كتابة الأبحاث والرسائل وبيعها للطلاب له ماڵپەڕی ئیسلام سؤال و الجواب:

ئایا فرۆشتنی توێژینەوەو ڕاپۆرتی وەرگیراو لە ئینتەرنێتەوە بەو خوێندكارانەی پێویستیانە پێشكەشی مامۆستاكانیان بكەن چییە، لەكاتێكدا ئەو قوتابییانە نازانن ئینتەرنێت بەكاربهێنن یان نییانە ، چ حوكمێكی هەیە ئەم كارە ؟ !

وەڵام:

ئەگەر قوتابی لەم توێژینەوەیەدا بڕوانامە وەردەگرێت یان نمرەكانی زیاد بكات یان لە تاقیكردنەوەتێتێ تێبپەرێت ، ئەوا كارەكە حەرامە كە فێڵ و خیانەتە ، جا ئەم توێژینەوەیە لە ئینتەرنێتەوە وەرگیرابێت یان بە پێچەوانەوە ، چونكە توێژینەوەكە مەبەست لێی ئەوەیە قوتابی پراكتیزەی بكات و تواناكانی خۆی و ئامانجی دیكە تاقی بكاتەوە ، ئەوا دەبێت خۆی ئەو كارە بكات ، بۆیە وەرگرتنی هەوڵی كەسانی تر و پێشكەشكردنی بە ناوی ئەوەوە ، فێڵێكی درۆینەیە.

ئەوانەی توێژینەوە بۆ كەسانی تر دەنووسن گوناهبار و گەندەڵكارن و چ بە كرێ و یان بە خۆڕایی و بەخێر بۆیان بنووسن و یارمەتیان بدەن لە فێڵ و درۆكردن و كۆمەككردن بە پێدانی بڕوانامە و پێدانی دەرەرجە و نمرەی بەرز بەو كەسانەی كە شایەنی نین و ئەمەش گەندەڵی گشتی و فێڵكردن لە میللەت و

لە ئەنجامدا كەسەنێك دەردەچن و دادەمەزرێن كەشایەنی دامەزراندن و دەرچوون نین و شان بەشانی كەسانێك كاردەكەن كە لێهاتوو كارامەن.

ئەو پارەیەی لە فرۆشتنی ئەو توێژانە وەرگیراوە حەرامە و ڕێگە پێنەدراوە بەكاری بهێنیت و

هەروەك پێغەمبەرﷺ دەفەرموێت: (كل جسد نبت من سحت فالنار أولى به) رواه الطبراني وأبو نعيم ، (وصححه الألباني في صحيح الجامع برقم (4519

لینك:

https://islamqa.info/ar/answers/95893/حكم-كتابة-الابحاث-والرسائل-وبيعها-للطلاب

پرسیارێك كراوه به ناونیشانی : ما هي حدود العمل في مجال مساعدة طلبة الدراسات العليا في إعداد الرسائل العلمية

الأصل أن يقوم الطالب بإعداد رسالته العلمية بنفسه ، ابتداء من اختيار الموضوع ، ووضع الخطة ، إلى إعداد الفهارس ، وتوثيق المراجع.

لكن يجوز أن يستعين بغيره في الأمور الشكلية التي جرى العرف الأكاديمي بأن الاستعانة فيه بالغير لا تعد غشا؛ لأنها ليست من أساسيات البحث ، أو لا تراد من الطالب بخصوصه ، كالاستعانة بالغير في اقتراح العنوان ، أو توفير المراجع ، أو إعداد الخطة ، أو في الطباعة والتنسيق ، أو ترتيب المصادر ، أو ترجمة ملخص للرسالة ، أو تفريغ المقابلات الصوتية.

وأما ما كان مقصودا أن يقوم به الطالب، ويعد في العرف العلمي غشا، فلا يجوز أن يقوم به غيره ، كتلخيص الدراسات ، والإحصاء، والتحليل، ومناقشة النتائج، ونقد الأبحاث ، والصياغة ، والتدقيق اللغوي في الدراسات الأدبية والشرعية.

بنەمای بنەڕەتی ئەوەیە کە قوتابی خۆی توێژینەوەی زانستی خۆی ئامادە دەکات ،

سەرەتا بابەتێك هەڵدەبژێرێ و دواتر پلان دادەنێ بۆ کۆکردنەوەی زانیاری و ڕێکخستنی و ئامادەکردنی پێرست و ئاماژەکردن بە سەرچاوەکان.

لەگەڵ ئەوەشدا ، دەتوانێت پەنابەرێتە بەر کەسانی تر لە و کارانەی کە زیاتر ڕووکەشییە نەك ناوەڕۆکی زانستی ، ئەمەش بە فێڵ حساب ناکرێت چونکە لە بنچینەکانی دروستکردنی توێژینەوەدا نییە ، ئاساییە ئەگەر کەسێك یارمەتی بدات هاوشێوەی ئەمانەی خوارەوە :

اقتراح العنوان – هەڵبژاردنی ناونیشان ،

توفير المراجع - دابینکردنی سەرچاوەکان : بەوەی ئاساییە ئەگەر قوتابی ئەگەر کتێبێکی پێ پەیدا نەبوو یان نامەیەکی ماستەرنزیك لە بابەتی خۆی پێویستی پێ بوو پێ ی پەیدا نەدەبوو بیکڕێت یان داوا لە کەسانی تر بکات کە بۆی پەیدا بکەن جا بە خۆڕایی بێت یان بە پارە هەدووکی درووستە

إعداد الخطة – دانانی پلانێك بۆ دەستپێکردن

الطباعة والتنسيق – چاپکردن و کاری تایپ و دیزاینی ناوەو و دومجاندنی ڕەنگ و فۆنت ، درووستکردنی گڕافی (هێلکاری) پێویست بۆ توێژینەوەکە

ترتيب المصادر –ڕێکخستنی سەرچاوەکان : بۆ نموونە ئەو هەرنووسینێکی وەرگرتووە ڕاستەوخۆ لینکێکی سەرچاوەکەی داناوە ، تۆ بە شێوەیەکی زانستی سەرچاوەکەی بۆ دەنووسی بە پێی سیتەمی نومیریکەڵ هارگارد یان هەرسیستەمێك بێت

ملخص للرسالة –وەرگێرانی پوختەی توێژینەوە کە بۆ چەند زمانێك (زۆربەی کات (1-10) لاپەڕە دەبێت هەندێك جار لە گۆڤارە زانستییەکاندا بڵاودەکرێتەوە)

وأما ما كان مقصودا أن يقوم به الطالب، ويعد في العرف العلمي غشا، فلا يجوز أن يقوم به غيره ، كتلخيص الدراسات ، والإحصاء، والتحليل، ومناقشة النتائج، ونقد الأبحاث ، والصياغة ، والتدقيق اللغوي في الدراسات الأدبية والشرعية .

بەڵام ئەوشتانەی کە پێویستە فوتابی خۆی ئەنجامی بدات ، وە لە ڕووی ئەکادیمی و زانستییەوە ئەگەر کەسێك ئەنجامی بدات ئەوە بە گزی و فێڵکردن هەژماردەکرێت، درووست نییە جگە لە خۆی هیچ کەسێکی تر ئەنجامی بدات (جا بە خۆڕایی بێت یان بە پارە) ، ئەوشتانەش وەکو:

تلخيص الدراسات : پوختکردنەوەی لێکۆڵینەوەکان ، واتە لێکۆڵینەوەیەکی زۆر بگەڕێت و لە هەرۆیەکەیاندا چەند دێرێك یان چەند زانیارییەك دەربهێنێت

والإحصاء، والتحليل : ئامارو شیکاری بۆ زانیارییەکانی ناوەڕۆکی توێژینەوەکە

ومناقشة النتائج : تاوتوێی و گفتو گۆ کردنی دەرئە نجامە کان

نقد الأبحاث: وەڵامدانەوەی ئەو ڕەخنانەی کە لە بابەتی توێژینەوەکە دەکرێت

والصياغة ، والتدقيق اللغوي في الدراسات الأدبية والشرعية : شێوازی داڕشتنی ڕستە و ڕاستکردنەوە پێداچوونەوە لەو بابەتانەی کە شێوازی داڕستن بە هەند وەردەگیرێت بۆنموونە ئادابی عەرەبی یان زمانی ئینگلیزی ، کە زۆر جار بە قوتابی دەووترێت بە زمانی ئینگلیزی بینووسە ، ئەگەر کەسێکی تر چاکردنەوەی بۆ بکات ئەوا غەشە و ئاستی ڕاستەقینەی قوتابییەکە دەرناکەوێت

دەکرێت کەسانی تر لەبابەتە ڕەسمیەکاندا بەکاربهێنن کە بەشێوەیەکی ئەکادیمی پراکتیزەکراوە نەک ساختە ، چونکە ئەوانە بنچینەی توێژینەوە نین ، یان مەبەستیان خوێندکار نییە بۆی ، وەک بەکارهێنانی کەسانی تر لەپێشنیارکردنی ناونیشانەکە ، دابینکردنی سەرچاوەکان ، ئامادەکردنی پلان ، چاپ و تەنسیقی ، ڕێکخستنی سەرچاوەکان ، وەرگێرانی پوختەی پەیام ، یان بەتاڵکردنی چاوپێکەوتنی دەنگ .

سەبارەت بەوەی کە ئەو خوێندکارە مەبەستی بووە چی بکات و لە خووی زانستیدا بە قۆپیە کردن دادەنرێن ، بۆ کەسانی تر نابێت ئەنجامی بدەن ، وەک پوختکردنەوەی خوێندن و ئامار و شیکردنەوە و باسکردنی ئەنجامەکان و ڕەخنەگرتن لە توێژینەوە و داڕشتنی و وردبینیەکی زمانەوانی بۆ خوێندنی ئەدەبی و ئیسلامی

لینك:

https://islamqa.info/ar/answers/293756/اعانة-الطلاب-في-اعداد-رسائلهم-العلمية-ضابط-ما-يجوز-وما-يمنع

جاء في فتاوى دار الإفتاء بالأردن:

ما حكم بيع الأبحاث المقتبسة من الانترنت إلى الطلاب الذين يحتاجونها لتقديمها إلى مدرسيهم الذين لا يجيدون التعامل مع الانترنت أو لا يتوفر لديهم ؟

حوكمی فرۆشتنی(ڕاپۆرت و توێژینەوە ی وەرگیراو لە ئینتەرنێت) چییە ئەگەر بیدەیتە ئەو قوتابییانەی کە لە قوتابخانە یان کۆلێژن یانیش ڕاستەوخۆ بە پێی داواکاری ئەو ڕاپۆرتێك دروست بکەی، لە کاتێکدا ئەوان هیچ لە کۆمپیوتەر نازانن یان مەجالیان نییە یان هەر هۆکارێکی تر؟

وەڵام:درووست نییە و فێلە جا بە پارە بێت یانیش بە هاوڕێیەتی و خزماتیەتی

تەنها درووستە بەرنامەی وۆرد یان کۆمپیوتەرەکەی بۆ چاك بکەیتەوە یان هەر شتێکی تر کە پەیوەندی بە ئامادەکردنی ڕاپۆرتەکەوە نەبێت بۆی بکەیت.

- بەڵام ئەگەر کتێبێکی بۆ بهێنی نزیك بێت لەوەوە

چونکە لە بنچینەدا ڕاپۆرت بۆ هەڵسەنگاندنی قوتابییە و جیاکردنەوی باشە لە خراپ و دەرەجەیان پێ دەرێت،

https://islamqa.info/ar/answers/95893/حكم-كتابة-الابحاث-والرسائل-وبيعها-للطلاب

https://www.youtube.com/watch?v=a3TDdEL5x3s

من بە ماموستاکەم ووتووە ئەویش ڕازییە وە پێمی وتووە مادام نازانی درووستی بکەی ئەوا کێشە نییە برۆ بۆ نووسینگەیەکی درووستکردنی ڕاپۆرت ، یان ماموستاکە خۆی بۆمی درووست دەکات؟

وەڵام : هێشتا هەر درووست نییە چونکە ڕاپۆرت شتێکی زانستییە و بڕوانامە و دەرەجەی زانستی وەردەگری تەنانەت ئەگەر هەموو ئیدارەش ڕازیبێت هەر درووست نییە.

https://www.youtube.com/watch?v=M5LN_b99hwA

ئەدی ئەگەر بۆ دەرەجەی نەبێت بۆ بڵاوکردنەوەی زانست ی بێت یان بۆ ئامۆژگاری خەڵك یان هەر شتێك مەبەست لێی وەرگرتنی بڕوانامە و دەرەجە نەبێت؟؟

وەڵام ئەمەیان درووستە،

https://www.youtube.com/watch?v=mx9F8f7XzPU

ئەدی ئەگەر قوتابی هەمووی حازربکات و بەدەست بینووسێ ، بچێتە نووسینگە بە کۆمپیووتەر بۆی بنووسنەوە؟

ئەمە درووستە و هیچ کێشەی نییە چونکە تۆ نمرەی زانستی وەردەگری لە سەر بنچینەی ناوەڕۆکی بابەتەکەت نەك لەسەر بنچینەی دیزاین

هەموو ئەمانەی خوارەوە، درووستن:

ڕێکخستن و ڕیکخستنی سەرچاوەکان و ڕێکخستنی ڕووداوەکان (بەشەکان)

جابە خۆڕایی یان بە پارە

https://www.youtube.com/watch?v=BqTdg21gg_s دەقەی 6:00

ئەی ئەگەر قوتابییەکە نەتوانێك یان شکست بێنێت لە درووستکردنی یەکێك لە پێداویستییەکانی نێو ڕاپۆرت بۆ نموونە نەتوانێت پوختە بنووسێ یان دەرئەنجام بنووسێ دەتوانێت بچێتە نووسینگە یان کەسی تر بۆی بنووسێت؟

بەڵێ ئەمەیان درووستە بەڵام لەیەك بۆ دوو شتی ئەوها پوختە یان پێشەکی یان دەرئەنجام

https://www.youtube.com/watch?v=BqTdg21gg_s دەقەی 8:00

من لەلای نووسینگەیەك ئیشدەکەم ئیشیان تەنها فرۆشتنی توێژینەوەی بەکارلیۆس و ماستەری ئامادەکراوە یانیش بۆ ئەو قوتابییەی ئامادە دەکەن، لەلایەن کەسانی شارەزا هەرچۆنێك کە بیانەوێ؟ ، ئایا ئیشی من حەرامە و ئیش بکەم یان وازبێنم؟

وەڵام : نا وازبهێنە ، حەرامە

https://www.youtube.com/watch?v=F3a4gs9AZrk

من ڕاپۆتێکم خۆم دروستم کردووە بەڵام زۆر جوان نییە بەڵامەوە و دەترسێم بیبەمە لای مامۆستا کەموو کورتی زۆری هەبێت ، دەرەجەیەکی زۆرم لێ بشکێت وە یەکەم جارمە و زۆر ئەزموونم نییە لە دروستکردنی ڕاپۆرت، ئایا درووست بیبەمە لای نووسینەگەیەکی ڕاپۆرت نووسین کە مراجعەی بکەنەوە وهەڵەکانم بۆ چاك بکەنەوە و ئەگەر تەنها پێشەکی یان دەرئەنجامم نە نووسیبوو بۆم بنووسن؟

وەڵام : بەڵێ مراجعە کردنەوە و چاکردنەوەی کێشە لاوەکییەکانی ڕاپۆرتەکەت لەلای نووسینگە یان هاوڕێ یان هەر کەسێکی تر بە خۆڕایی یان بە پارە درووستە بەڵام بەو مەرجەی تەها کێشە لاوەکییەکان زیاد بکات نەك یارمەتیت بدات لە ئامادەکردنی ناوەڕۆکە زانستییەکەی یان زیادکردنی بەشێك لە ناوەڕۆکە زانستییەکەی.

https://www.youtube.com/watch?v=65KviYVkGTI

زۆرکەس ڕەخنە دەگرن لە قسەکانمان و دەڵێن قوتابی ئێستا کەسی لە کۆمپیووتەر نازانێت ، لە کۆلێژ هیچ شتێکیان فێر ناکرێت، زۆر شتی تر

وەڵام : لە کۆمپیووتەر نازانێت چونکە تاکو ئێستا ئیشی پێ نەبووە و ئەگەر ئێمەش بەردەوام بین زیاتر تواناکانی ئیفلاج دەکەین ، وە ئەگەر لە کۆلێژ هیچ شتێکیان فێرنەکەن ئەوە ئەدی دەبێ هەموو قوتابییەکان پێکەوە کەسیان نەتوانن ڕاپۆرت ئامادە بکەن و بەمەش زانکۆ ناچارە مراجعە منهاج بکاتەوە و قوتابی زیاتر فێر بکات ، وە زۆرێك لە قوتابییەکان هەوڵدەدەن بە دەرلە کۆلێژ لە یوتیوب یان شوێنی تر زیاتر معلومات بزانن لەسەر دوورستکردنی ڕاپۆرتی زانستی ، وە هەندێکی تر پشت دەبەستن بە نووسینگە و کەسانی تر ئەمانە کۆمەڵێك کەسی نەزانیان لێ دەردەچێت کە دەرەجەیان لە قوتابییانی زانا ئەوانەی کە خۆیان ئامادەیان کردووە بەرزترە

https://www.youtube.com/watch?v=BqTdg21gg_s

دەقەی 10

ئێمە بۆ خۆراییی و وەك هاوكاری بۆیان درووست دەكەین.

حەرامە یارمەتی ئەوانتان دا هەر نەزان بن و نەزان سەركەوێت ، یارمەتیتان دا كەسانی نەزان ببنە خاوەن كار و پیشە ، ومیللەتێكی نەزان درووست ببێت

https://www.youtube.com/watch?v=BqTdg21gg_s دەقەی 11

ئینجا ئەوها بێت ئەگەر كەس ڕاپۆرت بۆ قوتابی درووست نەكات ئەوا قوتابی هەموو ساقیت دەبن تەنها بەشێكی زۆر كەم نەبێت

بەڵێ ئینجا خۆی لە بنچینەدا ئەوە گونجاوە ئێمە پێویستیمان بە مامۆستایەك یان ئەندازیارێكی ی كەم توانا لەبواری گەڕان بەدوای زانست و كەم توانا لە بواری سیمیناردا نییە ،

https://www.youtube.com/watch?v=BqTdg21gg_s دەقەی 11

+ ئینجا شتێكی تر هەیە ئەویش بحس یان ڕاپۆرتی دزراو لە مكتبە كانی كۆلێژ ، لەلایەن كەسێكەوە وە دواتر دانی بە نوسینگەیەك ، قوتابیش بۆنموونە 15 ڕۆژ مەجالی دراوەتێ ڕۆژی 14 دێت ڕاپۆرتێكی ئامادەكراو دەكڕێت و ناوی خۆی دەنووسێت لە كاتێكدا ئەو ئامادەی نەكردووە، دەیداتە مامۆستا ، ئینجا ئەوكەسەی ڕاپۆرتەكە دەدزێ و ئەوەش كە دەیفرۆشێت ئەوش كە یكڕیت هەموو پارە و كارەكانیان حەرامە چونكە ئیشەكە دزی و غەش ە و هەمووی حەرامە ، هەوڵدانی كەسێكە دەیداتە پاڵ خۆی

https://www.youtube.com/watch?v=_rjWihrMTwY

فتوای محمد صالح فوزان

السؤال: هل مساعدة طلاب العلم في حل ما استشكل عليهم من واجبات، أو مساعدتهم وإعانتهم في عمل أبحاث لإعانتهم في إكمال مشوارهم وتشجيعا لهم، هل يعتبر هذا من التعاون على البر والتقوى؟

پرسیار: ئایا هاوكاریكردنی خوێندكارانی زانست بۆ شیكاركردنی ئەو ئەركانەی كە بۆیان دیاری كراوە، یان هاوكارییان بكرێت لە كاری توێژینەوەكەیان دا ، لەبەر ئەوەی ئەوان كاتییان نییە یان بۆ ئەوەی زیاتر هانیان بدەین ، ئایا ئەمە هەماهەنگییە لەسەر ڕاست ودروستی و خواناسی؟!

وەڵام :

ئەمە دەكەوێتە سەر سیستەمی شوێنەكە ،

1. بۆ نموونە ئەگەر كارەكە وابوو لە هەموو شوێنێك ئاسایی بو كە داوای هاوكاری لە هەركەسێك بكات و كەسانی شارەزا بۆیان هەبێت هاوكاری بكەن و ئەویش پەنایان بۆ بەرێت و داوای هاوكارییان لێبكات

((واتە مامۆستا دەڵێت : كاكە ئەو پرسیارەی بیركارییەم بۆ حەل بكەن (وە ئاساییە ئەگەر پرسیارەكە لە هەر كەسێكیش دەكەن بیكەن ، مهمە ئەوەیە وەڵامەكەم بۆ بهێننەوە، وە ئەم ڕوخسەتەش بۆ هەموو قوتابییەكان بێت نەك تەنها یەك قوتابی لەبەر فەرق و جیاوازی یان لەر پێدانی بەرتیل ڕێگەی پێبدا))

ئەوا جائزە و هیچ شتێكی تێدا نییە.

2. بەڵام ئەگەر مەبەست لێی ئەوە بوو ، كە قوتابییەكە دەبێت توێژینەوەكە بكات وئەو بەدوای زانیاری بگەڕێت و توێژینەوە بكات وە ئەو ماندوو بێت پێوەی ،

ئەوە درووست نییە پەنابەرێتەبەر هیچ كەسێك

چونكە ئەگەر پەنا بەرێت ئەوا نمرەی ڕاستەقینەی خۆی وەرناگرێت (نمرەیەك بەدەست دەهێنێت كە بای ماندوو بوونی خۆی نییە ، و لە گوێرەی ئەو ئاستە نییە كە ئەو هەیەتی)

ئەوەش هەموو مان دەزانین بەبێ هیچ گومانێك كە شتێكی هەڵەیە

بەڵام ئەگەر بچێتە لای كەسێكی شارەزا بۆ ئەوەی بۆی مراجعەبكاتەوە یان گفتوگۆی بكات لەگەڵ هاوڕێكانی ئەمەیان درووستە و وە ئەنجامەكەشی ناگۆڕێت (لە كۆتاییدا ئەگەر باشتریشی بكات ئەوا ئەوە دەرەئەنجامی ئاستی خۆیەتی و لە ڕێگەی پرسیار كرد و گەڕان شتەكە فێربووە و ئاستی خۆی و توێژینەوەكەشی بەرزكردووە).

https://www.youtube.com/watch?v=zQgFyGwEu8U

https://ar.islamway.net/fatwa/34776/مساعدة-طلاب-العلم-في-عمل-الأبحاث

- من قوتابی زانکۆم ، وە زانکۆ واجبی زۆر دوور و درێژمان دەداتێ کە شیکاری بکەین لەماوەی دوو هەفتەدا ، ئایا درووستە پەنابەرینە بەر مامۆستایەکی تر بۆ ئەوەی ئەو پرسیارەمان بۆ شیکار بکات ، بەتایبەت کاتێك کە زۆر گران بوو وە لەوانەیە ببێتە هۆی ساقیت بوونمان؟
- جائز نییە ، ئەگەر ناتوانی بڵێ مامۆستا بۆم شەرح بکە و تاکو شیکاری بکەم ، وەپێویستە تۆ وانەکە فێرببی ، وە هەوڵەدە واجبەکە شیکار بکەی ئەگەر نەت توانی بچووە لای مامۆستا بڵێ نەم توانی ، نەك بچی حەلێکی تر بێنیت و بڵێی ئەوە شیکاری منە ، چونکە ئەوە درۆیە و فێلە وە درووستیش نییە هەرگیز
- https://www.youtube.com/watch?v=k8Kz68fJt9Y

-ئینجا خۆ ئەگەر 20 قوتابی وابکەن ئەوا مامۆستاکە لە هەڵەی خۆی تێدەگا و واجبێکی ئاسان دەدات یاخود وانەکە دووبارە دەکاتەوە یان اسلووبی دەگۆڕێت ، بەڵام ئەگەر قوتابی بەبەردەوامی ئەوها فێڵی کرد ئەوە مامۆستاکە بەسەر دەرسەکە دەڕوات و ئەوە دەبێتە بەشێك لە مەنهەج و لە امتحانیش داخل دەبێت

فتوای الشيخ الدكتور كهلان بن نبهان الخروصي مساعد المفتي العام للسلطنة

وفي لقاء تلفزيوني للشيخ الدكتور كهلان بن نبهان الخروصي مساعد المفتي العام للسلطنة تم سؤاله عن ما حكم من فتح مشروعا لحل الواجبات والبحوث الجامعية مقابل مبلغ معين وأحيانا يساعدهم في الحل. فهل يعتبر ذلك المبلغ حراما؟ قال الشيخ كهلان" اما ان يقدم الخدمة كاملة او أن يقدم بعض الخدمة اما ان يكون غاشا بالكلية واما ان يكون مشاركا في الكذب، هذا كسب خبيث غير طيب، فهذه البحوث الأصل فيها ان يقوم بها الدارسون أنفسهم، والاعمال البحثية هي تدريب الطلاب ان يقوموا بالبحوث بأنفسهم وان تتكون لديهم المهارات لتقديم بحوث رصينة علمية، ولا بد أن يسد مثل هذا الباب، وعلى المسلمين تجنب بيع وشراء البحوث الجاهزة." وتواصلت "عمان" مع عدد من الأكاديميين والقانونيين للحديث عن موضوع بيع وشراء البحوث الجاهزة.

له چاو پێکەوتنێکی تەلە فزیۆنیدا : شيخ الدكتور كهلان بن نبهان الخروصي یاریدەدەری موفتی عمان، ئەم پرسیارەی لێکرا،

حوکمی ئەو نووسینگە و کەسانە چییە کە نووسینگەیەك یان پرۆژەیەك دادەنێت بۆ شیکارکردنی ئەرکی ماڵەوە یان ڕاپۆرت و توێژینەوەی قوتابییانی زانکۆ ، یان هەندێکجار هاوکارییان دەکەن، بەرامبەربە بڕێکی دیاریکراوی پارە، ئایا ئەو پارەیە حەرامە؟

شيخ الدكتور كهلان بن نبهان الخروصي بەم شێوەیە وەڵام دەداتەوە : ئەگەر بەشێك یان هەمووی بۆ حازر بکات، بە هەردوو شێواز حەرامە و فێڵە ، یان ئەگەر بەشداری بکات لە درۆ (بنووسێ ئامادەکردنی....) ، ئەم پارە کۆکردنەوەیە پیسە و خاوێن نییە ، چونکە دەبێ قوتابی خۆی حازری بکات وە توێژینەوە ڕاهێنانی قوتابییە بۆ ئەوەی فێربن باشتر ڕاپۆرت و توێژینەوە ئامادەبکەن بە شێوازێکی زانستی..........................

https://www.omandaily.om/?p=796414

پرسیارێك كه كراوه له ستافی ماڵپه‌ڕی ئیسلام وێب كراوه:

به‌ڕێزم من ده‌رچووی كۆلێژی زانیاری ژمێریاریم ، وه ئه‌وه چه‌ندین ساڵه ته‌واوم كردووه ، له هیچ شوێنێك دانه‌مه‌زراوم و وه زۆریش گه‌ڕاوم به‌دوای ئیشدا و ئیشم ده‌ست ناكه‌وێ ، وه به‌ڕاستی من شه‌رم ده‌كه‌م كه داوای پاره له دایك و باوكم بكه‌م، وه ته‌نها ئه‌وانیش هه‌ن كه مصروفم بكێشن،

بۆیه ئه‌كاونتێكی ئینستگرامم درووست كرد ، ماڵپه‌ڕ و به‌رنامه و كاری قوتابخانه بۆ قوتابیان و كه‌سانی تر درووست ده‌كه‌م و هه‌موو كه‌س پێم ده‌ڵێت ئه‌مه فێڵه له میللەت كه حه‌رامه و پاره‌كه‌شم قه‌ده‌غه‌یه.

تكایه پێم بڵێ حه‌ڵاڵه یان حه‌رامه؟ وه ئه‌گه‌ر حه‌رامه ، ئه‌و پاره‌یه‌ی لێم وه‌رگرتوون ، چی لێ بكه‌م؟ به‌خوا شێخ هیچ ئیشێك نییه من چی بكه‌م ؟

ئیشی من ته‌نها ئه‌وه‌نده‌یه كه كه‌سێك داوای شتێكم لێ بكات ومنیش بۆی درووست بكه‌م ،

وه‌ڵام

گوناحبارنابیت له كاری ماڵپه‌ڕ و به‌رنامه و كاری قوتابخانه بۆ قوتابیان

به‌ڵام له‌و ڕاپۆرت وتوێژینه‌وانه‌ی كه تۆ درووستی ده‌كه‌ی بۆیان له كاتێكدا داوا له قوتابی كراوه خۆی درووستی بكات ، ئه‌مه‌یان درووست نییه جگه له‌وان خۆیان په‌نا بۆ هیچ كه‌سی تر ببه‌ن ، وه درووست نییه تۆ درووستی بكه‌یت وناوی ئه‌وانی لێ بنووسیو ئه‌وانیش بڵێن كاری خۆمانه ، ئه‌مه فێڵه و درووست نییه وه شاهێدی درۆشه ، وه‌هیچ سوودێكیشی نییه بۆ خاوه‌نه‌كه‌ی

وه‌ك پێغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموێ: المتشبع بما لم يعط، كلابس ثوبي زور. رواه مسلم.

وه‌ك كه‌سێك وایه شانازی به شتێكه‌وه بكات كه هی خۆی نییه.

وه له‌م باره‌یه‌وه ، شێخ ابن عثيمين : باس له‌و كه‌سانه ده‌كات كه كه زۆربه‌ی ئیشی توێژینه‌وه‌كانیان به‌كه‌سانی تر ده‌كه‌ن دواتریش له نێو كۆلێژ و لای مامۆستا ده‌ڵێن ئیشی خۆمانه وده‌ڵێت ئه‌مه جۆرێكه له خیانه‌ت ، وه ئه‌و كه‌سانه‌ی بۆشیان درووست ده‌كه‌ن با بترسێن له سزادانێكی توند ، وه ئه‌و ده‌ڵێت:

داوای هاوكاری و پانه بردنه به‌ر كه‌سانی تر له درووستكردنی توێژینه‌وه هیچ كێشه‌یه‌كی نییه ، به‌ڵام نه‌ك هه‌مووی كه‌سی تر بۆی بكات و ئه‌ویش بیكاته هی خۆی.

ئه‌مه‌ش ده‌قی وه‌ڵامی (شێخ ابن عثيمين) ه

يقول الشيخ ابن عثيمين رحمه الله: إن مما يؤسف له أن بعض الطلاب يستأجرون من يعد لهم بحوثًا أو رسائل, يحصلون بها على شهادات علمية، أو من يحقق بعض الكتب، فيقول لشخص: حضِّر لي تراجم هؤلاء, وراجع البحث الفلاني، ثم يقدمه رسالة ينال بها درجة يستوجب بها أن يكون في عداد المعلمين, أو ما أشبه ذلك، فهذا في الحقيقة مخالف لمقصود الجامعة, ومخالف للواقع، وأرى أنه **نوع من الخيانة**؛ لأنه لا بد

أن يكون المقصود من ذلك الشهادة فقط, فإنه لو سئل بعد أيام عن الموضوع الذي حصل على الشهادة فيه لم يُجِبْ؛ لهذا أحذر إخواني الذين يحققون الكتب, أو الذين يحضّرون رسائل على هذا النحو من **العاقبة الوخيمة**، وأقول: إنه لا بأس من الاستعانة بالغير, ولكن ليس على وجه أن تكون الرسالة كلها من صنع غيره. اهـ.

https://www.islamweb.net/ar/fatwa/352168/جواز-عمل-مواقع-وبرامج-مدرسية-للطلاب،-وضوابط-المساعدة-في-البحوث

پرسیارێك كه كراوه له ستافی ماڵپەڕی ئیسلام سوأل و الجواب كراوه:

له ماڵپەڕەكەتدا فەتوایەكم خوێندەوە كه كاری درووستكردنی ڕاپۆرتی بۆ قوتابیان قەدەغه كردوه له بڕی پارەیەک ، بەڵام من دەپرسم ئایا ئەگەر مامۆستا كه بزانێت قوتابییەكان ناتوانن ڕاپۆرت درووستبكەن و دەچن لای كەسانی تر بۆیان درووستبكەن و ئەوەش بزانێت كه قوتابییان ڕاستەوخۆ بابەت له ئینترنێتەوە ڕائەكێشن و دای دەنێت به بێ دەستكاری و تەنانەت هەندێک مامۆستاش به قوتابیەكان دەڵێن له ئینتەرنێت زانیارییەكان ڕابكێشن . لەم حاڵەتەدا ئایا ئەمه حەرامه بەهەمان شێوە؟ چونكه پێشتر ڕاپۆرتم بۆ قوتابیان كردووە ، بەڵام دوای خوێندنەوەی فەتواكه وەستام .

وەڵام:

ڕاپۆرت یان توێژینەوە كه داوا له قوتابیان دەكرێت ، مەبەست لێی ڕاهێنانیانه بۆ توێژینەوە و تاقیكردنەوەی تواناكانیان لەوبوارە دا و ڕاهێنان بۆ گەڕانەوە بۆ سەرچاوەكان و، لەو یانەدا دەبێت لەلایەن خودی قوتابیانەوە ئەنجام بدرێت و ، درووست نییه بۆیان ئامادەبكرێت جابه خۆڕایی بێت یاخود به پارە، چونكه لەو ئیشه دا : فێڵ هەیه ، وە درۆ هەیه وە خراپكردنی توانانی گەنجان هەیه (گەندەڵیان دەكات) ، وە دەچوون و پێگەیاندنی نەوەیەكه كه هیچ شتێك نازانن

درووسته بۆ قوتابییه كه سوود له توێژینەوە و ڕاپۆرتی تری پێش خۆی وەربگرێ ، یانیش ڕاستەخۆ له ئینتەرنێت وەربگرێ و یان سوود له هەندێك له هاوڕێ وكەسانی تر وەربگرێ تەنها له بەشێكی دیاریكراوی ڕاپۆرتەكەی ، (واته بۆی هەیه سوود لەبەشێكی كەمی ڕاپۆرتێكی تری ئامادەكراو یان توێژژینەوەیەك وەبگرێت، نەك بچێت ئەو ڕاپۆرته ئامادەكراوە بكڕێت و ناوی خۆی لەسەر بنووسی و بیداته مامۆستا و بڵێ ئەوە ئیشی خۆمه)

بەڵام ئەگەر توێژینەوەیەك هەمووی وەربگیرێت (جا بیكڕێت و تەنها ناوی خۆی لێ بنووسێت یان هەمووی له ئینتەرنێت وەربگرێت به ئامادەكراوی یان كەسێكی تر بۆی ئامادە بكات ....) ئەمه فێڵەو شایەتی دانه له كارێك كه ئەو قوتابلییه نەیكردووە، جا ئەو ڕاپۆرتەی له كەسێكی تر وەرگرتبێ یان له ئینتەرنێتەوە وەرگرتبێ، وە هەر مامۆستایەك ئەوە پەسەند بكات یان هانی بدات ئەوە بەشدارە لەو تاوانەدا

لەخوای گەورە داوا دەكەین لەڕابردوو خۆش بێت ، پاداشتتان بدات و بژێوی ی حەڵاڵی فراوانتان بۆ دابین بكات .

https://islamqa.info/ar/answers/104812/كتابة-التقارير-والابحاث-للطلاب-او-اخذها-من-الانترنت

الدكتور علي بن سعيد الريامي- أكاديمي بجامعة السلطان قابو:

ڕوونیکردەوە لەکاتێکدا لەدامەزراوە پەروەردەیەکانی زانکۆدا یاسا دانان هەیە کە ئەو جۆرە ڕەفتارانە بەتاوان دەبەن ئاشکرابوونی ئەم جۆرە جۆرە کردارانە سزای لە دوایە ، وە بە گشتی ئیدارەش کەمتەرخەمە لە سزاکان

، بەڵام 64 % ی ئەو خوێندکارانەی کە بەشدارییان لەڕاپرسییەکەدا کردووە ، بێئاگان لەو ڕێکارە یاساییانەی کە ئەنجامی ئەو جۆرە کرداره دەبێت و نزیکەی 60 % یان بەهۆی ئەو داواکارییە زۆرەی کە لە توێژینەوە کە پێویست بوو لێیان، پەنا بۆ توێژینەوەی ئامادەکراو دەبەن ،

هەروەها بڕوابوونی زۆربەی خوێندکاران بەوەی کە : کە ئامادەکردنی توێژینەوە تەنیا بەمەبەستی تەواوکردنی پێداویستییە کانی سەرکەوتنە ، و هیچ ئیشێکیان پێ نابێت دوای ناجح بوون و تخروج ، وە دڵنیاش نین لەوەی کە دوای تەخروج ئیشیان پێ بێتەوە ، ئەسڵەن دڵنیانین کە دادەمەزرێن یان نا ، ئەم باوەڕە وای لێ دەکات ئاسانترین ڕێگا بۆ گەیشتن بە تەواوکردنی ڕاپۆرت و توێژینەوەکە هەڵبژێرن ، ئەویش کڕین یان کۆپیکردنی توێژینەوەی ئامادەکراوە ، وە لە ئێستاشدا زۆر بە ئاسانی دەستت دەگات بە ئینتەرنێت و ڕاپۆرتی ئامادەکراو یان کۆپیکردن و دانانی بابەتەکانی ئینتەرنێت ،

ئەلرایامی جەختی کردەوە کە بێگومان هۆکار زۆرە کە دەکرێت چاودێری ئەو قوتابیانە بکرێت کە پەنا بۆ کڕینی توێژینەوەی ئامادەکراو دەبەن ، کە لە بەرچاوترینیان نەبوونی هۆشیاریی لە گرنگی ئامادەکردنی توێژینەوەدا و ڕوون نەبوونی بەرچاوڕوونیی بینین . جگە لەوەش ، بەرنامەی خوێندن لەقوتابخانەکانی پەروەردەی گشتیدا ، نەبوونی ڕێسا بنەڕەتییەکانی بنەڕەتیی کارامەیی توێژینەوەی زانستی و بیرکردنەوەی ڕەخنەیی هەیە ، کە سەرنج لەسەر شێوازی فێرکردنی تەقلیدی ییە

لەڕاپرسییەک کە لەسەر نموونەی خوێندکار ئەنجامدراوە ، دەرکەوتووە کە زیاتر لە 69 % ی ئەو کەسانەی ڕاپرسییان لەسەر کراوە ، باسی چۆنیەتی ئامادەکردنی توێژینەوەکەیان نەکردووە ، هەروەها بۆ پێناسەکردنی مانای ڕاستگۆیی زانستی و مافی موڵکایەتی ی فیکری خۆیان دزییوەتەوە لە وەڵامدانەوەی ئەو پرسیارە ، کە بێگومان بۆشاییەکی مەعریفە لەگواستنەوەدا دروست دەکات .خوێندکارانی خوێندنی بنەڕەتی تا خوێندنی زانکۆ،

وأوضح أنه مع وجود التشريعات في المؤسسات التعليمية الجامعية التي تجرّم هذا السلوك، إلا أن الكشف عن تلك الممارسات تقع على عاتق أعضاء هيئة التدريس وهم عادة ما يتساهلون في تطبيق العقوبات الرادعة، بل أن نسبة 64% من الطلبة الذي شاركوا في الاستطلاع يجهلون الإجراءات القانونية المترتبة على هكذا ممارسة، و60% منهم تقريبا يلجؤون إلى تقديم البحوث الجاهزة بسبب كثرة التكاليف البحثية المطلوبة منهم، والاعتقاد السائد لدى كثير من الطلبة أن إعداد البحوث، إنما هي فقط لغرض استكمال متطلبات النجاح، ولا يدركون الغاية الأسمى منها، هذا الاعتقاد يدفعهم لاختيار الطريق الأسهل لتحقيق وهو شراء أو نسخ البحوث الجاهزة، وسهولة الوصول إلى شبكة المعلومات العالمية(الإنترنت)، والكم الهائل من

الأبحاث والمعلومات المنشورة إلكترونياً، دفع الطلبة إلى استخدام عمليات القص واللصق، وتقديم البحوث الجاهزة.

- وأكد الريامي أنه بطبيعة الحال هناك أسباب عديدة يمكن رصدها تقف وراء لجوء الطلبة لشراء البحوث الجاهزة، من أبرزها ضعف الوعي بأهمية الاعتماد على الذات في إعداد البحوث، وعدم وضوح الرؤية ماذا يعني بحث؟ وما أهميته وفائدته والإضافة المعرفية للبحوث، بالإضافة إلى ذلك تفتقد المناهج الدراسية في مدارس التعليم العام، تعليم القواعد الأساسية الأولية لمهارات البحث العلمي، والتفكير الناقد، حيث التركيز أكبر على وسائل التعليم التقليدية القائمة على التلقين، وفي استطلاع كنت قد أجريته على عينة من الطلبة اتضح أن أكثر من 69% من الذين شملهم الاستطلاع، أجابوا أنه لم يتم الحديث معهم عن كيفية إعداد البحوث، فضلاً عن التعريف بمعنى الأمانة العلمية، وحقوق الملكية الفكرية، وهذا بطبيعة الحال يخلق فجوة معرفية لدى انتقال الطالب من التعليم العام إلى التعليم الجامعي، ولا تزال مسارات التعليم لدينا غير واضحة، فليس جميع الطلبة لديهم الاستعداد اللازم للاشتغال على البحوث ذات الطابع الأكاديمي الرصين، وهم بذلك يجدون نفسه مرغمين على القيام بعمل بحثي لا يجيدون أبجدياته، فالاشتغال البحثي يتطلب وقتاً وجهداً وصبراً، وهي الصفات التي يفتقدها كثير من الطلبة.-

https://www.omandaily.om/?p=796414

ڕوونکردنەوەی زیاتر

بەگشتی : لە درووستکردنی هەر ڕاپۆرتێك دا دوو جۆر لە تێکۆشان و هەوڵدان هەیە

1. هەوڵدانی ڕەمزی : ئەم جۆرەیان ئەصڵی ناوەڕۆکی بابەتەکە نییە ،هاوشێوەی چاپکردن ، دیزاین و دانانی پەڕەی ناوەڕۆك وە کۆکۆدنەوەو وبەدەستهێنان و کۆکردنەوەی سەرچاوەکان : ئەمانە هیچ شتێکیان تێدانییە ئەگەر هاوکاری قوتابی بکرێت جا بە پارە بێ یان بە خزماتیەتی وبرادەرایەتی
2. هەوڵدان بۆ ناوەڕۆکی بابەت و ئەصڵی بابەتەکە: تەواوی ناوەڕۆکی بابەت ، دەرئەنجام ، ڕێکخستنی بەشەکان و دانانی ئەو نووسینەی کە لەسەرچاوەکان دەر دەهێنێ بۆناو ڕاپۆرتەکە ، وە وە مناقەشەی ڕاپۆرت ، ئەم جۆرە هەوڵدانە نابێت ئامادە بکرێت بۆ قوتابیان بە مەبەستی ئەوەی وانیشانی بدات بە مامۆستا کە هەوڵی خۆیەتی ، توێژینەوە یەکێکە لە وەسیلەکانی هەڵسەنگاندن ، ئامانجیشی گەڕانە بەدوای زانیاری لە سەرچاوە پەسەندکراوەکانەوە ،

http://aliftaa.jo/Question.aspx?QuestionId=942#.X5nTxOJR3IU

وكذلك هنا فمشتري البحث الذي ينسبه لنفسه على أنه من جهده وعمله متشبع بما لم يعط، مظهر للناس غير الحقيقة وقد يحصل على منصب أو شهادة أو مكانة بسبب ذلك الغش وتلك الخديعة، وهذا محرم، فلا يحل فعله ولا التعاون مع فاعله، وبالتالي فعمل البحوث لمن يريدها لذلك أو من غلب على الظن أنه سيتخذها لتلك الأغراض لم يجز بيعها له، وأما من لم يعلم ذلك منه، فلا حرج في بيعها له ليستفيد منها فيما هو مباح، وإن كان سد ذلك الباب مطلقا أولى لكثرة من يستخدم تلك البحوث الجاهزة فيما هو محرم، ولا سيما مع علمه أن ليست هنالك جهة تحتفظ بحق التأليف، ولن يتابع ولن يفضح أمره.

هەروەها کڕیاری توێژینەوەکە کە بە هەوڵی خۆی توێژینەوەکە دەداتە پاڵ خۆی و لە کاتێکدا هیچ کارێکی نەکردووە ، دەرکەوتنێکە بۆ کەسانی جگە لە ڕاستی و ڕەنگە بەهۆی ئەو ساختەکاری و ئەو فرتوفێڵەوە پلە و پۆست یان بڕوانامە یان پلەو پایەی دەست کەوێ ئەمەش حەرامە نە ئەو ئیشەی خۆی دەکات درووستە وە نە هاوکاری کردنیشی درووستە ،

لەبەر ئەوە هەر کاتێك توێژینەوە کەت لە لایەن کەسێکەوە بردرا جا خزمێك یان هاوڕێیەك یان کەسێکی بێگانە (وە ئەوان مەبەستیان بوو ڕاستەوخۆ بیدەنە قوتابییەکی تر بۆ ئەوەی ناوی بگۆڕێ و بە ئامادەکراوی بیداتە مامۆستا و دەرمەجەی پێ بهێنێ وەك دەرمەجەی خۆی)یانیش فرۆشتت بە کەسێك کە بۆ ئەو مەبەستەی بوو ، جا بە پارە بێت یان بە خۆڕایی

ئەگەر زانیت 100% بۆ ئەو مەبەستەیەتی ، یان وا گومانت برد لەوانەیە بۆ ئەو مەبەستەی بێت (کەناوی بگۆڕێت و بیداتە مامۆستا وەك کاری خۆی) حەرامە لەسەر تۆ و هاوکاری غەشە.

بەڵام ئەگەر داتپێی و نەتزانی گوناح بار نیت

یان ئەگەر داتپێی و واتزانی کە تەنها بۆ ئەوەیەتی کە وەك سەرچاوەیەکی زانستی سوودی لێ دەبینێ یان سوود لە پێشەکی و دیزاینەکەی دەبینێ و دواتر ئەو ڕاستەوخۆ ناوی خۆی لێ نووسی و دایە مامۆستا ئەوا تۆ گوناح بار نیت، چونکە درووستە ئەگەر تەنها وەك سەرچاوەیەك سوودی لێ ببینێ

وە ئەگەی درووست بێت بیدەیت فەرقی نییە بە خۆڕایی بێت یان بە پارە ، پارەکەشی حەڵاڵە ئەگەر درووست بێت

، بەڵام ئەوانەی کە نەیزانیبێت هیچ هەڵەنییە بیفرۆشن پێی تا لەو شتەی کە ڕێگەپێدراوە سوودی لێ وەرگرن .

https://www.islamweb.net/ar/fatwa/315514/حكم-بيع-بحوث-وتقارير-علمية-لتستخدم-كمراجع-لا-للنفع-الشخصي

ڤیدیۆی زیاتر:

بە گشتی دەتوانین بڵێین شتە لاوەکییەکان هاوشێوەی دیزاین و چاپ و بەرگ کە هیچ پەیوەندی بە زانستەکەوە نییە درووستە بەڵام ئەوانی تر درووست نییە.

https://www.youtube.com/watch?v=1RznpTOm5BI

سەرچاوەی زیاتر:

https://www.youtube.com/watch?v=mx9F8f7XzPU

https://www.youtube.com/watch?v=BqTdg21gg_s

https://www.youtube.com/watch?v=mx9F8f7XzPU

https://www.youtube.com/results?search_query=حكم+شراء+الأبحاث+وتقديمها+للمدرسات+للحصول+على+درجات

http://aliftaa.jo/Question.aspx?QuestionId=942#.X5sEUuJR3IW

https://www.islamweb.net/ar/fatwa/315514/حكم-بيع-بحوث-وتقارير-علمية-لتستخدم-كمراجع-لا-للنفع-الشخصي

https://islamqa.info/ar/answers/95893/حكم-كتابة-الابحاث-والرسائل-وبيعها-للطلاب

https://www.elwatannews.com/news/details/2551878?t=push

دواتر:

https://www.omandaily.om/?p=796414

https://www.islamweb.net/ar/fatwa/352168/جواز-عمل-مواقع-وبرامج-مدرسية-للطلاب،-وضوابط-المساعدة-في-البحوث

https://majles.alukah.net/t7634-2/

https://islamqa.info/ar/answers/293756/اعانة-الطلاب-في-اعداد-رسائلهم-العلمية-ضابط-ما-يجوز-وما-يمنع

http://www.aslein.net/showthread.php?t=12313

https://forum.uaewomen.net/showthread.php/1132391-حكم-عمل-الأبحاث-للطلبة